

Грінченко Олена Василівна

аспірант кафедри міжнародних фінансів

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», м. Київ

Царук Ірина Михайлівна

к.е.н., доцент кафедри менеджменту

організацій і адміністрування,

Житомирський державний технологічний

університет, м. Житомир

КЛАСТЕРИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

The article is devoted the pressing questions of forming of cluster model of economic development in Ukraine. Authors considered the positive effects of creation of clusters as pre-conditions of the restructuring of economy of regions and of active investment policy directed on development of modern highly competitive industrial production.

Розвиток та стимулювання промислового сектору, зростання національної конкурентоспроможності є передумовою формування ефективної економічної системи будь-якої країни. Як наголошує світовий досвід та підсумки наукових досліджень українських фахівців, важливим напрямом стратегічних перетворень в економіці України є здійснення структурної перебудови економіки регіонів та проведення активної інвестиційної політики, спрямованої на розвиток сучасного промислового виробництва, здатного до саморозвитку конкурентоспроможного промислового комплексу через створення територіально-галузових виробничих систем – кластерів [2; 3; 5].

Кластер – це група географічно локалізованих взаємопов'язаних компаній, постачальників обладнання, комплектувальних, спеціалізованих виробничих послуг, інфраструктури, науково-дослідних центрів, вузів та інших організацій, взаємодоповнюючих один одного для досягнення конкретного господарського ефекту та посилюючих конкурентні досягнення окремих компаній і, відповідно, кластера в цілому [1]. Функціонування кластерів передбачає постійний розвиток, роботу з новими технологіями, розширення діяльності, активізацію процесів залучення інвестицій для розвитку нових технологій виробництва та інноваційної продукції.

Існуючі на сьогодні сформовані кластери, що досягли стадії зрілості або трансформації в кластерні групи, найчастіше відповідають за провідну частку прибутків в економіці країни чи регіону і більшу частину зовнішньоекономічної діяльності. За територіальною структурою зрілі кластери можуть охоплювати значні території, при цьому об'єднуючи кілька територіально-адміністративних одиниць (областей, регіонів).

В основі теорії кластерного механізму лежить ідея найбільшої ефективності будь-якої діяльності за умов територіальної концентрації мереж спеціалізованих постачальників, основних виробників і споживачів, пов'язаних технологічним ланцюгом, об'єднання менеджментських зусиль як альтернативи секторальної організації комплексу. За досвідом інших країн кластери, як правило, включають урядові установи, наукові центри (університети), центри стандартизації, торговельні асоціації, установи спеціалізованого навчання, інформаційні центри тощо. Практика їх функціонування свідчить, що кластери сприяють оптимізації взаємовідносин між підприємствами, кооперуванню їх діяльності, більш ефективній орієнтації на потреби ринку. З оглядом на можливість вирішення регіональних і національних проблем соціально-економічного розвитку прискореними темпами та оптимального поєднання складових регіонального організму, кластери уявляються найбільш прийнятними для України. Тим більше, що створення сприятливих умов економічного зростання відбувається саме в регіонах.

До позитивних ефектів кластерів слід віднести: ефект масштабу виробництва, ефект охоплення, ефект синергії. Кластери значно краще, ніж галузі, охоплюють важливі зв'язки із взаємодоповненням окремих сторін виробництва, поширення новітніх технологій, інформації, нових організаційних методів та методів управління, маркетингу. Крім того, кластери передбачають комплексний розвиток усіх елементів, спрямований на досягнення та максимізацію економічного та соціального ефектів.

Кластеризація вітчизняних підприємств є одним із факторів, спрямованих на стимулювання активізації інвестування коштів в інноваційну діяльність шляхом мінімізації трансакційних витрат. Так, функціонування фінансово-промислових груп, особливо територіально-галузевого типу (кластерів), забезпечуючи поєднання інтересів банківських, промислових структур, елементів регіональної інфраструктури, скорочує перешкоди на шляху руху інвестицій у виробництво, створює додаткові стимули до інтеграції і зростання інвестицій. Таким чином, економічне стимулювання інвестиційного процесу на всіх етапах життєвого циклу інновацій – це могутній фактор активізації і підвищення ефективності інноваційної діяльності, а отже, і конкурентоспроможності країни на світовому ринку [4].

Світовий досвід свідчить, що найважливішим показником функціонування кластерів є їх висока конкурентоспроможність як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Отже, кластерна модель розвитку української економіки може стати важливою передумовою досягнення сталого економічного розвитку територій і держави в цілому, ефективним інструментом вирішення соціально-економічних проблем, підґрунтям для формування

та використання інноваційних методів регіонального розвитку, дієвим стимулом мобілізації інвестиційних ресурсів, що у підсумку забезпечить істотне нарощування внутрішнього потенціалу національної економіки.

Список використаних джерел

1. Концепція створення кластерів в Україні від 29.08.2008 р. (проект) / Міністерство економіки України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id=121164
2. Кузьмін О.Є. Кластери як важливий чинник залучення інвестицій на промислові підприємства / О.Є. Кузьмін, Л.О. Саталкіна // Бізнесінформ. – 2013. – №4. – С. 127-134.
3. Мамонова В.В. Формування територіальних кластерів як інструменту регіонального розвитку: наук. розробка / В.В. Мамонова, Ю.О. Куц, О.М. Макаренко та ін. – К.: НАДУ, 2013. – 36 с.
4. Мельник О.Г. Модель проектного інвестування створення міжнародного кластеру в науково-технологічній сфері. [Електронний ресурс] / О.Г. Мельник – Режим доступу //
5. http://www.problecon.com/pdf/2012/3_0/30_35.pdf
6. Ткачук Г.І. Управління фінансами нових виробничих систем: теорія, методологія, практика: монографія / Г.І. Ткачук, С.О. Кропельницька. – Івано-Франківськ: Тіповіт, 2009. – 264 с.